

มาตรการทางกฎหมายในการรื้อฟื้นคดีอาญาสำหรับนักโทษประหารชีวิต

LEGAL MEASURES TO RETRIAL CRIMINAL CASES

FOR DEATH SENTENCE PRISONERS

ชาวลิต สมพงษ์เจริญ¹

Chaowalit Sompongjaroen

สังเวียน เทพผา²

Sungwian Thappa

โกเมศ ขวัญเมือง²

Gomes Kwanmuang

Corresponding Author E-mail: Chaowalit.14@icloud.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และกฎหมายต่างประเทศและประเทศไทย ในการรื้อฟื้นคดีอาญาของนักโทษประหารชีวิต 2) เพื่อวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายในการรื้อฟื้นคดีอาญาของนักโทษประหารชีวิต และ 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาลักษณะการรื้อฟื้นคดีอาญาของนักโทษประหารชีวิต รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แนวคิด ทฤษฎี และมาตรการกฎหมายระหว่างประเทศ เป็นกรอบการวิจัย กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ อาจารย์มหาวิทยาลัย นักกฎหมาย เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ พนักงานอัยการ และข้าราชการตุลาการ จำนวน 25 คน โดยใช้วิธีคัดเลือกจากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ชนิด คือ 1) การสัมภาษณ์เชิงลึก 2) การศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลแล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า

1. การรื้อฟื้นคดีอาญาของประเทศไทยสำหรับนักโทษประหารชีวิตไม่สอดคล้องกับมาตรการระหว่างประเทศที่ป้องกันการดำเนินคดีอาญาที่ผิดพลาด

2. กฎหมายต่างประเทศให้ความคุ้มครองสิทธิของนักโทษประหารชีวิตในการรื้อฟื้นคดีอาญาที่เจาะจง คำนึงถึงของพยานหลักฐานใหม่ที่ครอบคลุม มีการระงับโทษประหารชีวิตออกไปพลางก่อน ค่าทดแทน และการเยียวยาชื่อเสียงได้ดีกว่ากฎหมายของประเทศไทย

3. ประเทศไทยต้องแก้ไขกฎหมายรื้อฟื้นคดีอาญาให้สิทธิแก่นักโทษประหารชีวิตที่เจาะจง เพิ่มเติมค่านิยม การระงับโทษประหารชีวิต ค่าทดแทน และการเยียวยาชื่อเสียง จึงจะสอดคล้องกับมาตรการระหว่างประเทศที่ป้องกันการเนรคดีอาญาที่ผิดพลาด

ข้อค้นพบจากงานวิจัยสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในแก้ไขเพิ่มเติมจากพระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. 2526 และสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการศึกษาการรื้อฟื้นคดีอาญาที่มีความเจาะจงต่อไป เช่น นักโทษจำคุก ผู้ต้องกักขัง เป็นต้น

คำสำคัญ: การรื้อฟื้นคดีอาญา, นักโทษประหารชีวิต, พยานหลักฐานใหม่, ค่าทดแทน, เยียวยา

¹ นักศึกษา หลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี

² อาจารย์ประจำ หลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี และที่ปรึกษาคุชชินีพนธ์

ABSTRACT

The purpose of this research were 1) to study the concepts, theories and laws of foreign countries and Thailand in the retrial of criminal cases for Death Sentence Prisoners, 2) to analyze the legal problems in the retrial of criminal cases for Death Sentence Prisoners, and 3) to suggest solutions of problems related to retrial criminal cases for Death Sentence Prisoners. The research model is a qualitative research using international law concepts, theories, and international law measures as a research framework. The interviewees were lecturers, lawyers, correctional officers, prosecutors and judges from 25 persons using the selection method from random sampling. There are two types of research instruments: 1) in-depth interviews and 2) documentary research studies. By doing Random sampling in drawn data analysis and writing a descriptive narrative. The research results were found that

1. The retrial of criminal cases for Death Sentence Prisoners in Thailand is inconsistent with the international measures to prevent misleading criminal proceedings.

2. The provisions of foreign law are protect the right of Death Sentence Prisoners to retrial specific criminal cases, the definition of the new evidence, suspending the death penalty for a while, compensation and reputation remedies better than the laws of Thailand.

3. Thailand must amend that the retrial of criminal cases by granting a specific right to for Death Sentence Prisoners. Adding definitions, suspending the death penalty for a while, compensation and reputation remedies. Therefore, it is in line with the international measures to prevent misleading criminal proceedings.

The findings from the research can be utilized in the amendment to the Retrial of Criminal Cases Act 1983. The research results can then be used to study the retrial of specific criminal cases such as inmates and detainees.

Keywords: Retrial criminal cases, Death Sentence Prisoners, New evidence, compensation, Remedy

บทนำ

การแก้ไขผลของคำพิพากษาที่ถึงที่สุด ในคดีที่นักโทษต้องโทษประหารชีวิต นอกจากวิธีการทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาขอพระราชทาน อภัยโทษแล้ว นักโทษประหารชีวิตอาจใช้ทางเลือกในการรื้อฟื้นคดีอาญา แต่การรื้อฟื้นคดีอาญาของนักโทษประหารชีวิตมีข้อจำกัดทางกฎหมายในเรื่องการไม่ให้สิทธิในการรื้อฟื้นคดีอาญาโดยเจาะจง ระยะเวลาของการยื่นคำร้องไม่สอดคล้องกับการบังคับโทษประหาร

ชีวิต การไม่มีคำนิยามเรื่องพยานหลักฐานใหม่ เพื่อใช้ในการตีความและวินิจฉัย การไม่มีบทบัญญัติในการระงับโทษประหารชีวิต และความเหมาะสมของค่าทดแทน และการเยียวยาชื่อเสียงที่ไม่สอดคล้องกับปัจจุบัน (พระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. 2526, 2526)

ความสำคัญของปัญหากฎหมายในการรื้อฟื้นคดีอาญาของนักโทษประหารชีวิตอยู่ที่ตรงที่การไม่ให้สิทธิในการยื่นคำร้องขอโดย

เจาะจง และการไม่มีบทบัญญัติให้มีการระงับ การบังคับโทษในระหว่างกระบวนการ พิจารณาคดี จึงทำให้เมื่อยื่นคำร้องขอแล้ว นักโทษอาจถูกประหารชีวิตไปเสียก่อนที่จะ ดำเนินกระบวนการพิจารณาสำเร็จ และไม่มีค่านิยามของพยานหลักฐานใหม่ที่เป็นลายลักษณ์อักษรที่ใช้ในการวินิจฉัยคำร้องขอ และไม่มี การจำแนกค่าทดแทน และการเยียวยา ชื่อเสียงที่เหมาะสม

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหา กฎหมายนี้ ได้แก่ ประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาอาญา (พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 23) พ.ศ. 2548, 2548) และ พระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้น พิจารณาใหม่ พ.ศ. 2526 ในประเด็นของการ ให้สิทธิในการยื่นคำร้องร้องขอ การตีความ และวินิจฉัยขอบเขตของคำว่าพยานหลักฐาน ใหม่ การระงับโทษประหารชีวิต และค่า ทดแทนที่เหมาะสม โดยพิเคราะห์เปรียบเทียบกับแนวคิด ทฤษฎี หลักการ และกฎหมาย ต่างประเทศที่เกี่ยวข้องเพื่อเสนอแนะแนว ทางแก้ไขเชิงนโยบายในการแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้น พิจารณาใหม่ พ.ศ. 2526 เพื่อให้เกิดการ ค้ำครองสิทธิของนักโทษประหารชีวิตที่ ครอบคลุมน่ายิ่งขึ้น

บทความวิจัยนี้จะนำเสนอมาตรการ ทางกฎหมายในการรื้อฟื้นคดีอาญาสำหรับ นักโทษประหารชีวิต ในประเด็นทางกฎหมาย ดังต่อไปนี้ ได้แก่ 1) การไม่ให้สิทธิแก่นักโทษ ประหารชีวิตในการรื้อฟื้นคดีอาญาโดยเจาะจง 2) ค่านิยามเรื่องพยานหลักฐานใหม่ 3) การ ระงับโทษประหารชีวิตออกไปพลางก่อน และ

4) หลักเกณฑ์ค่าทดแทน และการเยียวยา ชื่อเสียงของนักโทษประหารชีวิต เพื่อ เสนอแนะแนวทางการการแก้ไขเพิ่มเติม กฎหมายให้มีความสอดคล้องกับเจตนารมณ์ ของพระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้น พิจารณาใหม่ พ.ศ. 2526 ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎี กฎหมายต่างประเทศและประเทศไทยในการ รื้อฟื้นคดีอาญาของนักโทษประหารชีวิต
2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายใน การรื้อฟื้นคดีอาญาของนักโทษประหารชีวิต
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา เกี่ยวกับการรื้อฟื้นคดีอาญาของนักโทษ ประหารชีวิต

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตประชากรและกลุ่ม ตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ อาจารย์มหาวิทยาลัย นักกฎหมาย เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ พนักงาน อัยการ และข้าราชการตุลาการ

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อาจารย์ มหาวิทยาลัย นักกฎหมาย เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ พนักงานอัยการ และข้าราชการตุลาการ กลุ่ม ละ 5 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 25 คน ซึ่งได้มา จากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม

2. ขอบเขตเนื้อหา

2.1 แนวความคิด ทฤษฎี หลักการ และมาตรการทางกฎหมายระหว่างประเทศใน การปฏิบัติต่อนักโทษประหารชีวิต และสิทธิ มนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และ มาตรการทางกฎหมายระหว่างประเทศที่

ป้องกันปัญหาในการดำเนินคดีอาญาที่ผิดพลาด

2.2 กลไกการรื้อฟื้นคดีอาญาสำหรับนักโทษประหารชีวิตของรัฐต่างประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) ประเทศญี่ปุ่น สาธารณรัฐฝรั่งเศส และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

2.3 มาตรการทางกฎหมายต่างประเทศในการจ่ายค่าทดแทนในคดีอาญาที่ผิดพลาด ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร ประเทศญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

2.4 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. 2526 และพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ข้อมูลปฐมภูมิ ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 กลุ่มเพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกที่มีความเหมาะสมภายใต้กรอบแนวคิดในการวิจัย ด้วยการออกแบบสอบถามแบบปลายปิดในประเด็นที่กำหนด และแบบปลายเปิดเพื่อเปิดกว้างให้แสดงความคิดเห็น

3.2 ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นข้อมูลที่ได้มาจากการรวบรวมเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ใช้การศึกษาวิจัยเชิงเอกสารเป็นหลัก โดยศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี มาตรการระหว่างประเทศ กฎหมายของต่างประเทศ และประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการรื้อฟื้นคดีอาญา และค่าทดแทนตามกฎหมาย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

กระทำทั้งข้อมูลปฐมภูมิ จากภาคสนามโดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และข้อมูลทุติยภูมิ จากการค้นคว้าจาก เอกสารงานทางวิจัย ฯ ซึ่งมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวม ได้แก่ 1) รวบรวมข้อมูล ศึกษาเอกสารกฎหมาย 2) สร้างแบบสัมภาษณ์ภายใต้สมมติฐานของการวิจัย และกรอบแนวคิดในการวิจัย 3) คัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ 4) นำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกไปสัมภาษณ์จริง และ 5) รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบแนวความคิด ทฤษฎี หลักการ และมาตรการระหว่างประเทศ สิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และมาตรการทางกฎหมายระหว่างประเทศที่ ป้องกันปัญหาในการดำเนินคดีอาญาที่ผิดพลาด

5.2 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบกลไกการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่และการจ่ายค่าทดแทนสำหรับนักโทษประหารชีวิตของรัฐต่างประเทศ และกฎหมายของประเทศไทย

5.3 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้การสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่

สรุปผลการวิจัย

1. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการไม่ให้สิทธิแก่นักโทษประหารชีวิตในการรื้อฟื้นคดีอาญาโดยเจาะจง

ผลการวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายพบว่า ประเทศไทยยังมีได้ให้สิทธิต่อนักโทษ

ประหารชีวิตในการรื้อฟื้นคดีอาญาโดยเจาะจง จึงทำให้ต้องตกอยู่ภายใต้การบังคับโทษประหารชีวิตที่ไม่แน่นอน จึงอาจทำให้อาจสูญเสียสถานะของบุคคลผู้ยื่นคำร้องขอให้มีการรื้อฟื้นคดีอาญาเพราะอาจถูกประหารชีวิตไปเสียก่อนที่จะได้รับพิสูจน์ว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศพบว่า ในสหรัฐอเมริกา เมื่อนักโทษประหารชีวิตมีสิทธิที่ยื่นคำร้องฯ ขอให้ปล่อยตัวและขอเลื่อนการลงโทษประหารชีวิตในระหว่างการรื้อฟื้นคดีอาญา รวมไปถึงอาจขอให้พักการบังคับโทษประหารชีวิตไปในระหว่างนั้นก็ได้ (US Supreme Court, 2019) ในสาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) พนักงานอัยการมีอำนาจที่ยื่นคำร้องขอต่อศาลให้ออกคำสั่งระงับการบังคับโทษประหารชีวิตในระหว่างนั้นและแม้ว่าจะได้รัฐจะได้อำนาจยื่นคำร้องได้แล้ว พนักงานอัยการก็มีอำนาจยื่นคำร้องได้เช่นกัน (The Working Group of the R. O. C Laws & Regulations Database, Ministry of Justice, online, 2019) ส่วนในประเทศญี่ปุ่น เมื่อนักโทษประหารชีวิตที่ยื่นคำร้องขอให้รื้อฟื้นคดีอาญา พนักงานอัยการมีอำนาจขอให้ระงับการประหารชีวิตได้เช่นกัน (Japanese Law Translation Database System, 2020a)

จากการให้สัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 5 กลุ่ม มีความเห็นตรงกันว่าสมควรที่จะบัญญัติให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. 2526 มาตรา 6 โดยบัญญัติให้สิทธิต่อนักโทษประหารชีวิตโดยตรง ความว่า “บุคคลที่ต้องรับโทษอาญาโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้

ประหารชีวิต” เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิ และก่อให้เกิดกระบวนการคุ้มครองสิทธิโดยเจาะจง

2. ปัญหาทางกฎหมายเรื่องคำนิยามเรื่องพยานหลักฐานใหม่

ผลการวิจัยคำนิยามเรื่องพยานหลักฐานใหม่ พบว่า ประเทศไทยยังมีได้กำหนดคำนิยามเรื่องพยานหลักฐานใหม่เอาไว้เพื่อใช้เป็นเงื่อนไขประกอบการตีความ และวินิจฉัยของศาล ทำให้ผู้ร้องก็ไม่มีหลักเกณฑ์ในการเขียนคำร้องเพื่อโต้แย้งคำพิพากษาเดิม และไม่มีเงื่อนไขตามคำขอที่ผู้ยื่นคำร้องอาจขอให้ได้รับยกเว้นโทษ หรือได้รับโทษน้อยลงได้ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับสหรัฐอเมริกา พบว่า คำนิยามเรื่องพยานหลักฐานใหม่ กฎหมายกำหนดว่าจะต้องเพิ่งค้นพบใหม่ภายในสามปี นับแต่วันที่ศาลได้มีคำพิพากษาว่าผิด (The National Court Rules Committee, 2020) และในกฎหมายระดับรัฐ จะต้องเพิ่มเติมด้วยว่าจะต้องเป็นสาระสำคัญของการพิจารณาคดีเป็นอย่างยิ่ง และไม่ทราบว่ามีอยู่ในระหว่างพิจารณาคดีเดิม ทั้ง ๆ ที่ได้ใช้ความพยายามค้นหาพยานหลักฐานอย่างเต็มที่แล้ว นอกจากนี้ กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของรัฐบาลกลางยังได้บัญญัติว่าหากเป็นกรณีของนักโทษประหารชีวิตที่ยื่นคำร้องขอให้มีการรื้อฟื้นคดีอาญา นักโทษประหารชีวิตอาจคัดค้านว่าผลการตรวจดีเอ็นเอที่เคยถูกนำมาใช้ในคดีเดิมว่าเป็นพยานหลักฐานที่ไม่ถูกต้องได้อีกด้วย (Legal Information Institute - Cornell University, 2019)

ส่วนสาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) และประเทศญี่ปุ่น ยังได้กำหนดเงื่อนไขอีกว่าหากจำเลยอาจยื่นคำร้องโดยใช้พยานหลักฐานใหม่ที่อาจทำให้ตนได้รับยกเว้นโทษ หรือได้รับโทษ

น้อยลงได้อีกด้วย ส่วนสาธารณรัฐฝรั่งเศส พยานหลักฐานใหม่ยังรวมไปถึงกรณีที่ยืนยันคำ ร้องอ้างว่าผู้ตายในคดีฆาตกรรมยังมีชีวิต และ แสดงหลักฐานดังกล่าวต่อศาล (Niyomthai, 2017, p. 143) กรณีนี้คำกล่าวอ้างนี้ถือว่าเป็น พยานหลักฐานใหม่สำหรับคดีฆาตกรรม

ส่วนในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มีการกำหนดเงื่อนไขเรื่องพยานหลักฐานใหม่ที่ ค่อนข้างกว้าง ๆ ซึ่งรวมถึงข้อเท็จจริงใหม่ทุก ๆ ชนิดที่มีความเป็นไปได้ และส่งผลดีแก่ผู้ยื่นคำ ร้อง และพยานหลักฐานใหม่นั้นจะต้องมีอยู่ แล้วในช่วงเวลาของการอ่านคำพิพากษาเดิม ซึ่งหากนำมาพิจารณาในคดีเดิมแล้วจะไปสู่การ ยกฟ้องได้ (ตามมาตรา 359 อนุมาตรา (5))

จากการให้สัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 5 กลุ่ม มีความเห็นตรงกันว่าสมควร กำหนดคำนิยามของพยานหลักฐานใหม่เพื่อ ช่วยในการตีความ และวินิจฉัยของศาล และ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการเขียนคำร้องขอ ของบุคคลผู้ยื่นคำร้อง คำนิยามจะต้องระบุ ระยะเวลาของพยานหลักฐานที่ถูกค้นพบใหม่ ภายหลังคำพิพากษาถึงที่สุดเดิม และต้อง กำหนดให้การสามารถใช้การตรวจสอบดีเอ็นเอ เป็นพยานหลักฐานใหม่ได้ด้วย ทั้งนี้ ควร ต้องระบุเงื่อนไขในการยื่นคำร้องอื่นเพิ่มเติม นอกจากการพิสูจน์ว่าไม่มีความผิด โดย เพิ่มเติมการร้องขอให้ได้รับการยกเว้นโทษ หรือได้รับโทษน้อยกว่าที่ระบุไว้ในคำพิพากษา เดิม เพื่อประโยชน์ในการรื้อฟื้นคดีอาญา และ ตรงกับความต้องการของผู้ยื่นคำร้องได้มาก ยิ่งขึ้น

3. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการ ระบุโทษประหารชีวิต

ผลการวิเคราะห์กฎหมายเกี่ยวกับการ ระบุโทษประหารชีวิต พบว่า ประเทศไทยไม่มี บทบัญญัติให้มีการระบุโทษประหารชีวิต ออกไปพลางก่อนในระหว่างการรื้อฟื้น คดีอาญา จึงทำให้นักโทษประหารชีวิตตกอยู่ใน ความเสี่ยงที่จะถูกพรากสิทธิในระหว่างการ พิจารณาคดี และการยื่นคำร้องขอไม่มีผลทาง กฎหมายเป็นการระบุการประหารชีวิต ซึ่ง เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายของสหรัฐอเมริกา นักโทษประหารชีวิตอาจใช้สิทธิยื่นคำร้อง ขอให้ปล่อยตัว และอาจร้องขอให้พักการ บังคับโทษไปพลางก่อนในระหว่างการรื้อฟื้น คดีอาญาก็ได้ หากศาลเห็นว่าพยานหลักฐานที่ ใช้ร้องขอนั้นมีมูล (Larson, 2019)

ส่วนในสาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) การรื้อ ฟื้นคดีอาญาไม่เป็นเหตุให้ระงับโทษประหาร ชีวิต แต่กฎหมายให้อำนาจพนักงานอัยการมี อำนาจที่ยื่นคำร้องขอต่อศาลให้ออกคำสั่ง ระงับการประหารชีวิตในระหว่างการรื้อฟื้น คดีอาญา แม้ว่าจะมีการอนุมัติของ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมให้ ดำเนินการประหารชีวิตในระหว่างการรื้อฟื้น คดีอาญา กฎหมายกำหนดให้มีการคุ้มครอง สิทธิโดยพนักงานอัยการก็มีอำนาจร้องขอให้ ระงับการประหารชีวิตได้ภายใน 3 วันนับแต่มี คำสั่งอนุมัตินั้น

ส่วนประเทศญี่ปุ่น กฎหมายได้กำหนด ว่าพนักงานอัยการมีอำนาจขอให้มีการระงับ การประหารชีวิตได้จนกว่าจะมีการวินิจฉัย ตามคำร้องขอในการรื้อฟื้นคดีอาญา หากศาล เห็นสมควร ศาลอาจสั่งระงับโทษประหารชีวิต ไปพลางก่อนก็ได้ กฎหมายยังให้อำนาจแก่ศาล ที่ได้รับคำร้องขอให้มีการรื้อฟื้นคดีอาญามี อำนาจสั่งระงับการบังคับโทษประหารชีวิต

เอาไว้ชั่วคราวในระหว่างการพิจารณาคดีด้วยเช่นกัน (Japanese Law Translation Database System, 2020b)

จากการให้สัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 กลุ่ม มีความเห็นตรงกันว่าสมควรให้มีการแก้ไขกฎหมายการรื้อฟื้นคดีอาญาให้มีการระงับโทษประหารชีวิตออกไปพลางก่อน ไม่ว่าจะเป็นการระงับโทษประหารชีวิตโดยผลของกฎหมายเมื่อมีการยื่นคำร้องขอ หรืออาจกำหนดให้ศาลเป็นผู้สั่งให้ระงับการประหารชีวิต หรือกำหนดให้พนักงานอัยการเป็นผู้ยื่นคำร้องให้มีให้ระงับการประหารชีวิต หรืออาจให้สิทธิแก่นักโทษประหารชีวิตในการยื่นคำร้องโดยตนเอง หรืออาจกำหนดให้มีการร้องขอให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอให้ระงับโทษประหารชีวิตแทนตนก็ได้ เพื่อให้กระบวนการรื้อฟื้นคดีอาญาสำหรับนักโทษประหารชีวิตดำเนินไปได้ด้วยต่อเนื่อง เป็นธรรม และทำให้ได้รับค่าทดแทนด้วยตนเอง

4. ปัญหาทางกฎหมายเรื่องหลักเกณฑ์ค่าทดแทน และการเยียวยาชื่อเสียงที่ครอบคลุมของนักโทษประหารชีวิต

สำหรับปัญหาทางกฎหมายเรื่องหลักเกณฑ์ค่าทดแทนและการเยียวยาชื่อเสียงที่ครอบคลุมของนักโทษประหารชีวิตพบว่า สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร ประเทศญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้บัญญัติเอาไว้ในทำนองเดียวกันว่าการจ่ายค่าทดแทนจกการรื้อฟื้นคดีอาญาจะพิจารณาจากความร้ายแรงของความผิด และโทษที่ได้รับ และมีการกำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาอย่างละเอียด เช่น การสูญเสียอาชีพ หรือรายได้ ระยะเวลาที่ถูกควบคุมตัว ความเสียหายในทางทรัพย์สิน

สุขภาพ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ประกอบการพิจารณาของศาล และในสาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) ประเทศญี่ปุ่น สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และสาธารณรัฐเกาหลียังได้กำหนดการเยียวยาชื่อเสียงเอาไว้ว่า หากมีการรื้อฟื้นคดีอาญาสำเร็จ ให้มีการประกาศผลของคำพิพากษานั้นในราชกิจจานุเบกษา หรือในหนังสือพิมพ์ (Lueotchanakun, 2007, p. 29-34) เพื่อให้ชื่อเสียงที่สูญเสียไปกลับคืนดี และเกิดผลทางกฎหมายที่ถือว่าบุคคลทุกคนทราบผลของคำพิพากษาว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ นอกจากนี้ ในสาธารณรัฐฝรั่งเศส ยังได้กำหนดหลักเกณฑ์เพิ่มเติมให้มีการโฆษณาผลของคำพิพากษาในเมืองต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคดีเดิมด้วย

จากการให้สัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 กลุ่ม มีความเห็นตรงกันว่าสมควรแก้ไขเพิ่มเติมให้มีกำหนดค่าทดแทนสำหรับนักโทษประหารชีวิตเป็นการเจาะจงภายหลังมีการรื้อฟื้นคดีอาญาสำเร็จ โดยควรได้รับค่าทดแทนเป็นจำนวนห้าแสนบาทขึ้นไปหากยังมีชีวิตอยู่ โดยกำหนดหลักเกณฑ์การจ่ายทดแทน เช่น การสูญเสียอาชีพ หรือรายได้ ระยะเวลาจำคุก ความเสียหายต่อสุขภาพ และจิตใจฯ และจำแนกค่าทดแทนออกเป็นประเภทต่าง ๆ เช่น ค่าทดแทนความเจ็บป่วย หรือสูญเสียสมรรถภาพฯ ค่าทดแทนกรณีสูญเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี และค่าใช้จ่ายจำเป็นอย่างอื่น โดยคิดจากอัตราค่าทดแทนที่ใกล้เคียงกฎหมายอื่นในปัจจุบัน และต้องกำหนดให้มีการเยียวยาชื่อเสียงโดยการประกาศผลของคำพิพากษาในหนังสือพิมพ์ หรือราชกิจจานุเบกษาเพื่อให้ชื่อเสียงที่สูญเสียไปกลับคืนมา

อภิปรายผลการวิจัย

1. อภิปรายปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการไม่ให้สิทธิแก่นักโทษประหารชีวิตในการรื้อฟื้นคดีอาญาโดยเจาะจง พบว่า เมื่อสรุปผลการเปรียบเทียบกับทฤษฎีกฎหมายพบว่า ประเทศไทยไม่มีการให้สิทธิโดยแก่นักโทษประหารชีวิตโดยเจาะจง จึงทำให้ตกอยู่ในสถานะทางกฎหมาย และกระบวนการบังคับโทษประหารชีวิตที่แตกต่างจากนักโทษเด็ดขาดอื่น จึงไม่อาจใช้สิทธิได้อย่างเท่าเทียมกับนักโทษเด็ดขาดอื่นได้ จึงเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมไม่สอดคล้องกับแนวคิดระหว่างประเทศ และมาตรการที่ป้องกันปัญหาในการดำเนินคดีอาญาที่ผิดพลาด และกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่เกี่ยวข้องส่งผลเสียต่อนักโทษประหารชีวิตโดยตรงในฐานะที่เป็นผู้ทรงสิทธิ ทำให้ไม่สามารถใช้สิทธิในการรื้อฟื้นคดีอาญาได้อย่างเต็มที่ และเท่าเทียมกับผู้ที่มีสิทธิรายอื่น ประเทศไทยจึงต้องสร้างมาตรการทางกฎหมายในการรื้อฟื้นคดีอาญาให้กับนักโทษประหารชีวิตที่ประสงค์จะใช้สิทธิโดยเฉพาะเจาะจง และต้องกำหนดมาตรการทางกฎหมายที่เป็นหลักประกันว่านักโทษประหารชีวิตจะต้องมีชีวิตอยู่จนกว่ากระบวนการรื้อฟื้นคดีอาญาสำเร็จ

2. อภิปรายปัญหาทางกฎหมายเรื่องค่านิยามเรื่องพยานหลักฐานใหม่ พบว่า เมื่อสรุปผลเปรียบเทียบกับทฤษฎีกฎหมาย การไม่มีค่านิยามเรื่องพยานหลักฐานใหม่ จึงทำให้เห็นได้ว่าประเทศไทยไม่มีการวางมาตรการทางกฎหมายเพื่อป้องกันปัญหาในการดำเนินคดีอาญาที่ผิดพลาดที่เป็นหลักประกันว่านักโทษประหารชีวิตสามารถยื่นคำร้องขอให้มีการรื้อฟื้นคดีอาญาโดยใช้เงื่อนไขของ

พยานหลักฐานใหม่ได้อย่างถูกต้องตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. 2526 ทำให้ไม่มีกรอบของค่านิยามเป็นแนวทางการเขียนคำร้องเพื่อโต้แย้งคำพิพากษาเดิมได้อย่างถูกต้องและอาจทำให้สูญเสียสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาจากศาลได้ และเมื่อศาลได้รับคำร้องแล้ว การไม่มีค่านิยาม ทำให้ศาลไม่มีเครื่องมือที่ใช้ในการตีความ และวินิจฉัยพยานหลักฐานใหม่ตามคำร้องที่เข้าสู่กระบวนการพิจารณาดังนี้ จึงสมควรที่จะเพิ่มเติมค่านิยามเรื่องพยานหลักฐานใหม่ เพื่อให้เกิดการคุ้มครองสิทธิแก่นักโทษประหารชีวิต และช่วยให้ศาลในการตีความ และวินิจฉัยคำร้องได้ตรงตามค่านิยาม และเจตนารมณ์ของกฎหมายอย่างแท้จริง

3. อภิปรายปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการระงับโทษประหารชีวิต เมื่อสรุปผลเปรียบเทียบกับปัญหาทางกฎหมายกับทฤษฎีกฎหมาย พบว่า ประเทศไทยไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการรื้อฟื้นคดีอาญาของนักโทษประหารชีวิตที่สิทธิในการยื่นคำร้องที่สิทธินั้นอาจถูกระงับลงด้วยการถูกลงโทษประหารชีวิตในระหว่างการรื้อฟื้นคดีอาญา เมื่อเป็นเช่นนี้จึงไม่เป็นการสอดคล้องกับหลักวิธีพิจารณาความอาญาที่ดี และหลักการดำเนินคดีที่เป็นธรรม และหลักความยุติธรรมสำหรับเหยื่อตามปฏิญญาว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับเหยื่ออาชญากรรมฯ ที่กำหนดให้รัฐต้องสร้างกระบวนการคุ้มครองสิทธิของนักโทษประหารชีวิตในระหว่างการรื้อฟื้นคดีอาญาโดยถือว่าเป็นเหยื่อของกระบวนการยุติธรรมที่ผิดพลาด และการชดใช้เยียวยาที่เหมาะสม ด้วยเหตุนี้ ประเทศไทยมีความจำ

เป็นที่ต้องวางมาตรการทางกฎหมายในการรื้อฟื้นคดีอาญาที่อัยการฟ้องโทษประหารชีวิตสามารถใช้สิทธิในการรื้อฟื้นคดีอาญาได้จนจบกระบวนการพิจารณา โดยให้มีการระงับโทษประหารชีวิตออกไปพลางก่อน เพื่อเป็นหลักประกันให้การรื้อฟื้นคดีอาญาของนักโทษประหารชีวิตสำเร็จลงได้

4. อภิปรายปัญหาทางกฎหมายเรื่องหลักเกณฑ์การจำคุกทดแทนที่ครอบคลุมให้กับนักโทษประหารชีวิต พบว่า เมื่อสรุปผลเปรียบเทียบปัญหาทางกฎหมายกับแนวคิดระหว่างประเทศ ประเทศไทยยังมีได้วางมาตรการทางกฎหมายในการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นกับนักโทษประหารชีวิตที่เป็นการเจาะจง ไม่มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาค่าทดแทน ไม่มีการจำแนกค่าทดแทนออกเป็นประเภทต่าง ๆ ที่เหมาะสม และไม่มีการวางมาตรการทางกฎหมายที่เป็นการเยียวยาชื่อเสียง ทำให้ศาลไม่มีหลักเกณฑ์การพิจารณาค่าทดแทน จึงไม่อาจกำหนดค่าทดแทนที่ครอบคลุมความเสียหายที่นักโทษประหารชีวิตได้รับ จึงสมควรที่จะบัญญัติหลักเกณฑ์การพิจารณาค่าทดแทน และจำแนกค่าทดแทนออกเป็นกรณีต่าง ๆ เช่น ค่าทดแทนการสูญเสียอาชีพ การขาดประโยชน์ทำมาหาได้ และต้องกำหนดให้มีค่าทดแทนเกี่ยวกับการเยียวยาชื่อเสียง เพื่อให้เกิดการเยียวยาความเสียหายที่แท้จริง และทำให้ชื่อเสียงที่สูญเสียไปแล้วกลับคืนมา

องค์ความรู้จากการวิจัย

1. ตามหลักความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมายที่ให้สิทธิผู้รื้อฟื้นคดีอาญาอย่างเท่าเทียม และห้ามมิให้รัฐในฐานะที่เป็นองค์กรผู้ใช้อำนาจปกครองเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็น

ธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคลฯ อันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนั้น เมื่อถูกนำมาใช้ในการกำหนดการให้มีสิทธิในรื้อฟื้นคดีอาญาที่ให้สิทธิแก่บุคคลผู้ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดในคดีอาญา แม้จะมองจากความเป็นภาวะวิสัยของกฎหมายที่ให้สิทธิอย่างเท่าเทียมโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติก็ตาม แต่โดยแท้จริงแล้ว บุคคลผู้ต้องรับโทษทางอาญาเหล่านั้นกลับมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญของในสถานของโทษที่ได้รับตามคำพิพากษา จะเห็นได้ว่าความเสมอภาคทางกฎหมายไม่ได้มีส่วนช่วยให้บุคคลผู้ได้รับผลร้ายจากกระบวนการยุติธรรมที่ผิดพลาดได้รับความเสมอภาคทางกฎหมายอย่างแท้จริง แต่กลับเป็นการเลือกปฏิบัติเพราะกฎหมายการรื้อฟื้นคดีอาญามีได้จำแนกบุคคลผู้ยื่นคำร้องขอให้มีการรื้อฟื้นคดีอาญาออกเป็นสองประเภท ได้แก่ นักโทษประหารชีวิตที่ และนักโทษเด็ดขาดในคดีอื่น ซึ่งมีมีความแตกต่างไปการบังคับโทษตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา นักโทษประหารชีวิตตกอยู่ภายใต้เงื่อนไขของการบังคับโทษประหารชีวิตเรื่องเวลาในการบังคับโทษที่แตกต่างจากนักโทษอื่น ๆ จึงทำให้ระยะเวลาที่อาจใช้สิทธิในการรื้อฟื้นคดีอาญาได้มีระยะเวลาที่สั้นกว่าเพราะระยะเวลาบังคับโทษขัดแย้งกับระยะเวลาของการรื้อฟื้นคดีอาญา จึงทำให้ไม่อาจใช้สิทธิได้เท่าเทียมกับนักโทษประเภทอื่น จึงทำให้เกิดช่องว่างของการบังคับใช้กฎหมายเพราะเกิดเงื่อนไขของการใช้สิทธิที่แตกต่างกัน และนักโทษประหารชีวิตอาจถูกพรากไปเสียก่อนที่จะ

ตนจะได้ใช้สิทธิ หรือสูญเสียสิทธิไปในระหว่างกระบวนการรื้อฟื้นคดีอาญาจะสำเร็จ

การให้สิทธิในการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่เป็นการเฉพาะเจาะจง โดยคำนึงถึงเงื่อนไขของการได้รับโทษทางอาญาเป็นเรื่องสำคัญมากกว่าที่จะให้สิทธิโดยเท่าเทียมกันทางภาวะวิสัยของกฎหมายสาระสำคัญที่ควรมีต่อการรื้อฟื้นคดีอาญาสำหรับนักโทษประหารชีวิต จึงควรให้ให้สิทธิที่มีความเจาะจงยิ่งกว่า โดยแยกนักโทษประหารชีวิตผู้ใช้สิทธิเป็นการเฉพาะ รวมถึงกระบวนการใช้สิทธิในการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่เท่าที่จำเป็น เพื่อให้การรื้อฟื้นคดีอาญาดำเนินไปได้อย่างราบรื่นและเป็นธรรมแก่ผู้ยื่นคำร้องขอให้มีการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ จึงจะทำให้เกิดความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมายอย่างแท้จริง

จึงสรุปได้ว่า การจำแนกรายละเอียดทางสารบัญญัติของกระบวนการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่โดยละเอียด จะก่อให้เกิดความเสมอภาคและเท่าเทียมอย่างแท้จริง รวมถึงส่วนขยายของสถานะของบุคคลที่สมควรได้รับการรื้อฟื้นคดีอาญา เพื่อให้บุคคลผู้มีหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายตระหนักถึงสิทธิในการรื้อฟื้นคดีอาญาที่ความเจาะจงมากยิ่งขึ้น และก่อให้เกิดความคุ้มครองสิทธิอย่างแท้จริง

2. สาระสำคัญของการกำหนดค่านियามเพื่อปฏิบัติการตามกฎหมาย แสดงให้เห็นถึงความต้องการที่จะให้มีความหมายเป็นการเฉพาะเจาะจง และมีความแตกต่างจากความหมายโดยทั่วไป เป็นการแสดงถึงนัยยะสำคัญของเจตนารมณ์ และกรอบของการตีความกฎหมายว่ามีขอบเขตทางเนื้อหาว่ามี

อยู่อย่างไร ซึ่งสามารถทำให้เกิดทำนายผลของการวินิจฉัยของคำนิยามนั้นได้อย่างแม่นยำ

กรอบของการกำหนดค่านियามควรที่จะต้องสอดคล้องต้องกันในสี่เงื่อนไข กล่าวคือ เงื่อนไขในทางลายลักษณ์อักษร เงื่อนไขของเจตนารมณ์ของกฎหมาย เงื่อนไขทางที่มาและกระบวนการบัญญัติกฎหมาย และเงื่อนไขทางระบบของกฎหมายที่ใช้บังคับในประเทศไทย เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการตีความกฎหมายอาญาในเชิงสารัตถะและเนื้อหากฎหมายอาญาตามตัวอักษร เจตนารมณ์ ประวัติศาสตร์ กฎหมาย และ ระบบ ของ กฎหมาย ความสัมพันธ์เช่นนี้จะทำให้คำนิยามมีความแน่นอนไม่ว่าจะในเชิงของคดีความ หรือทางวิชาการ

เมื่อใช้วิธีการกำหนดค่านियามเช่นนี้ จะเป็นการปิดช่องว่างของการตีความกฎหมายที่ไม่ขึ้นอยู่กับอัตวิสัยของผู้บังคับใช้กฎหมาย และก่อให้เกิดความเชื่อมั่นในใช้กฎหมายมากยิ่งขึ้น คำนิยามจะมีความชัดเจน ครอบคลุม สารัตถะ และเนื้อหาสำคัญทั้งหมดที่ต้องใช้คำนิยามเป็นเครื่องตัดสิน ซึ่งแตกต่างจากคำนิยามที่กำหนดขึ้นเองโดยไม่คำนึงถึงเรื่องดังกล่าว ซึ่งอาจทำให้ผลของการตีความที่เกิดผลประหลาดอันไม่น่าจะเป็นและอาจทำให้เกิดผลกระทบการอำนวยความยุติธรรมในภาพรวม

จึงสรุปได้ว่า การกำหนดค่านियามของกฎหมายต้องใช้วิธีการกำหนดค่านियามที่มีความสัมพันธ์ต่อหลักการตีความกฎหมายอาญา ซึ่งการกำหนดค่านियามต้องประกอบด้วยเงื่อนไขในทางลายลักษณ์อักษร เงื่อนไขของเจตนารมณ์ของกฎหมาย เงื่อนไขทางที่มาและกระบวนการบัญญัติกฎหมาย

และเงื่อนไขทางระบบของกฎหมายที่ใช้บังคับในประเทศ จึงจะทำให้เกิดการคานานิยมของกฎหมายที่สมบูรณ์ และง่ายต่อการบังคับใช้ได้อย่างแท้จริง และใกล้เคียงคานานิยมที่สมบูรณ์แบบตามแนวคิดระบบประมวลที่ประเทศไทยได้รับอิทธิพลมาจากระบบประมวลกฎหมายของภาคพื้นยุโรป

3. กลไกของการรื้อฟื้นคดีอาญาของประเทศไทยไม่เคยมีกระบวนการระงับโทษทางอาญาเอาไว้ล่วงหน้าก่อนในระหว่างการรื้อฟื้นคดีอาญา การบังคับโทษทางอาญาในประเทศไทยมุ่งลงโทษในเชิงของการแก้แค้นทดแทน และการตัดออกจากสังคมมากกว่าที่จะต้องการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ซึ่งอาจเป็นผลดีต่อความรู้สึกทางสังคมที่มีต่อนักโทษที่ได้รับการจำคุก การกักขัง การปรับหรือการริบทรัพย์สิน เพราะทำให้การบังคับคำพิพากษาที่มีต่อนักโทษในทุกคดียอมหลุดพ้นจากโทษไปอย่างรวดเร็ว แต่การบังคับโทษที่รวดเร็วเช่นนี้ย่อมไม่เป็นผลดีต่อนักโทษประหารชีวิตที่มีระยะเวลาการบังคับโทษจำกัดเพียงหกสิบวันนับแต่ศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่สุด ทั้งนี้ แม้ว่าการบังคับโทษประหารชีวิตของประเทศไทยจะไม่แน่นอนซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยทางสังคม ทางกระบวนการยุติธรรม และทางการเมืองบางประการ แต่ทำให้นักโทษประหารชีวิตเป็นผู้ที่มีความเสี่ยงที่จะสูญเสียชีวิตได้ตลอดเวลาเท่าที่การบังคับโทษตามคำพิพากษายังตกอยู่กับตน

เช่นนี้ หากว่าในระหว่างที่นักโทษประหารชีวิตได้ยื่นคำร้องขอให้มีการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ และมีการบังคับโทษประหารชีวิตเกิดขึ้น การรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ย่อมไม่อาจบังคับให้การ

บังคับโทษประหารชีวิตที่กำลังเกิดขึ้นระงับลงชั่วคราวได้เพราะเป็นบทบัญญัติกฎหมายที่ไม่มีความสอดคล้องกัน แต่กระบวนการรื้อฟื้นคดีอาญากลับไม่สิ้นสุดลง และยังคงดำเนินต่อไป ทั้ง ๆ ที่เป็นการขัดต่อเจตนารมณ์ของการรื้อฟื้นคดีอาญาที่มีต้องการให้บุคคลที่ได้รับผลร้ายจากกระบวนการยุติธรรมที่ผิดพลาดสามารถพิสูจน์ตนเองได้ว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ภายหลังกระบวนการตามคำพิพากษาเป็นที่ยุติ

เมื่อพิจารณาจากเจตนารมณ์ของการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ หลักการสำคัญของการรื้อฟื้น คือ การไม่เชื่อว่ากระบวนการยุติธรรมจะมีความบริสุทธิ์ยุติธรรมอย่างแท้จริง แม้ว่าผลของคำพิพากษาถึงที่สุดแล้วก็ตาม การรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่จึงเป็นการสร้างข้อสันนิษฐานต่อคดีซึ่งเคยยุติไปแล้วตามเงื่อนไขคำร้อง หรือพยานหลักฐานใหม่ที่กล่าวอ้างถึงเพื่อปฏิเสธความยุติธรรมที่ได้เคยเกิดขึ้น หรือเชื่อได้ว่าเคยเกิดขึ้นกับตน การรื้อฟื้นคดีอาญาจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญอย่างยิ่งยวดที่เปิดโอกาสให้มีสิทธิที่จะนำเสนอข้ออ้างของพยานหลักฐานใหม่หรือผลของคำพิพากษาในคดีอื่น เช่น พยานหลักฐานอันเป็นเท็จ การเบิกความเท็จ ที่อาจชี้ขาดได้ว่าหากตนได้นำเสนอเช่นนั้น จะให้ตนหลุดพ้นจากคำพิพากษาในคดีเดิม และเป็นผู้บริสุทธิ์ที่ได้รับการเยียวยาขาดใช้สิทธิที่ตนต้องเสียไปตามที่กฎหมายกำหนด

อย่างไรก็ดี สำหรับกรณีการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ของนักโทษประหารชีวิตไม่อาจสำเร็จลงได้ หากไม่มีกระบวนการระงับโทษประหารชีวิตเอาไว้ล่วงหน้าก่อนเพื่อรอ

ผลของการรื้อฟื้นคดีอาญา นักโทษประหารชีวิตอาจถูกพราศสิทธิในการพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนอีกครั้งด้วยการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ การระงับโทษประหารชีวิตเอาไว้พลางก่อนจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญต่อการรื้อฟื้นคดีอาญาซึ่งควรมีจะบัญญัติเอาไว้เป็นกรณีพิเศษเฉพาะที่แตกต่างจากการรื้อฟื้นคดีอาญาในคดีประเภทอื่น ทำให้เกิดความต่อเนื่องต่อการพิจารณาคำร้อง และเป็นผลดีต่อนักโทษประหารชีวิตที่จะใช้สิทธิในการนำเสนอพยานหลักฐานด้วยตนเอง และต่อผู้คดีจนกว่ากระบวนการรื้อฟื้นคดีอาญาจะสิ้นสุดลง

อย่างไรก็ดี การระงับโทษประหารชีวิตเอาไว้พลางก่อนจึงไม่เป็นการขัดต่อกระบวนการบังคับโทษทางอาญา และไม่เป็นการขัดต่ออรรถประโยชน์การลงโทษที่ได้กำหนดเอาไว้ที่มุ่งลงโทษผู้กระทำความผิดที่แท้จริง แต่กลับเป็นความสอดคล้องต่ออรรถประโยชน์ของการลงโทษทางอาญาที่มุ่งลงโทษแก่บุคคลที่ได้กระทำความผิดที่ผ่านกระบวนการพิสูจน์ตามกระบวนการยุติธรรมที่ถูกต้อง และเป็นธรรม การร้องขอให้มีการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่แสดงถึงการปฏิเสธความถูกต้อง และเป็นธรรมตามคำพิพากษาที่ ยุติ แล้วตามกฎหมายว่าเป็นกระบวนการที่ผิดพลาด และกำลังจะลงโทษผู้บริสุทธิ์ การให้โอกาสในการรื้อฟื้นคดีอาญาและการระงับโทษประหารชีวิตเอาไว้พลางก่อนจึงไม่เป็นการขัดต่ออรรถประโยชน์การลงโทษของกระบวนการบังคับโทษอาญาแต่อย่างใด แต่เป็นการแสวงหาความจริงขึ้นมาให้เพื่อพิสูจน์ด้วยการรื้อฟื้นคดีอาญาอีกครั้งได้ดี

ซึ่งกระบวนการยุติธรรมตามปกติมีอาจกระทำได้แล้ว

จึงสรุปได้ว่า การรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่เป็นกระบวนการที่สอดคล้องกับกระบวนการบังคับโทษทางอาญาที่มุ่งลงโทษที่ผู้กระทำความผิดที่แท้จริงมากกว่าลงโทษผู้บริสุทธิ์ การรื้อฟื้นคดีอาญาจึงเป็นการพิสูจน์ความจริงในคดีอาญาซ้ำสองโดยที่กระบวนการยุติธรรมตามปกติไม่อาจกระทำได้ เพราะคดีอาญาได้สิ้นสุดลงไปแล้วด้วยผลของคำพิพากษาที่ถึงที่สุด การรื้อฟื้นคดีอาญาจึงเป็นความพยายามของบุคคลยื่นคำร้องขอที่จะแสดงให้เห็นถึงสถานะของผู้บริสุทธิ์ที่แท้จริงโดยผ่านกระบวนการทางกฎหมายอีกครั้งหนึ่ง และเป็นการปฏิเสธหลักความเป็นที่สุดของคำพิพากษา โดยใช้กระบวนการทบทวนพยานหลักฐานใหม่ตามที่กฎหมายกำหนด เช่นนี้ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องจำแนกประเภทของบุคคลผู้ยื่นคำร้องออกเป็นสองประเภท คือ นักโทษประหารชีวิต และนักโทษอื่นนอกจากนี้ เนื่องจากเงื่อนไขของกระบวนการบังคับโทษด้านระยะเวลาที่แตกต่างกันมาก การบัญญัติกฎหมายการรื้อฟื้นคดีอาญาจึงควรให้ความสำคัญต่อนักโทษประหารชีวิตมากกว่านักโทษอื่น โดยกำหนดกระบวนการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นเป็นการเฉพาะ และมีกระบวนการยับยั้งการบังคับโทษประหารชีวิตเอาไว้เพียงชั่วคราวเพื่อให้กระบวนการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ต่อเนื่องและเยียวยาความเป็นธรรมให้กับจำเลยผู้ต้องโทษประหารชีวิตอย่างแท้จริง

4. ค่าทดแทนในการรื้อฟื้นคดีอาญาของประเทศไทยไม่เคยมีการกำหนด และให้ความสำคัญต่อการเยียวยาชื่อเสียงของนักโทษ

ผู้ยื่นคำร้องขอให้มีการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ จึงเท่ากับว่า กระบวนการยุติธรรมได้ทำการตีตรานักโทษทุกคนว่าเป็นผู้กระทำความผิดมาตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการยุติธรรมทางอาญา แม้ภายหลังจะมีการรื้อฟื้นคดีอาญาสำเร็จ และแสดงว่าเป็นจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ แต่การถูกตีตราว่าเป็นผู้กระทำความผิดมาตั้งแต่ต้น ก็ไม่ทำให้ชื่อเสียงของจำเลยในทางร้ายกลับคืนมาดังเดิม เพราะกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยได้ตีตราผู้นั้นเอาไว้ตั้งแต่ต้น และไม่เคยให้ความสำคัญต่อการรื้อฟื้นคดีอาญาที่จะได้รับการชดเชยชื่อเสียงที่เสียหายให้กลับคืนมาดังเดิม ระบบของการค่าทดแทนสำหรับจำเลยผู้บริสุทธิ์ก็ลุ่มง่่มงที่ จะชดเชยความเสียหายเป็นตัวเงินมากกว่าที่จะมุ่งเยียวยาชื่อเสียง สถานะของจำเลยในคดีอาญาก็ยังคงเป็นกระทำความผิดที่ไม่อาจอ้างอิงสิทธิใด ๆ แม้ว่าจะได้มีการพิสูจน์ในภายหลังแล้วว่าเป็นผู้บริสุทธิ์

ค่าทดแทนในส่วนที่เป็นเงิน จึงสมควรที่จะพิจารณาถึงสถานของโทษที่จำเลยได้รับมากกว่าที่จะพิจารณาว่าจำเลยสมควรได้รับการเยียวยาความเสียหายอย่างไรบ้าง โดยจำแนกออกระหว่างจำเลยผู้ต้องคำพิพากษาให้ประหารชีวิต กับจำเลยในคดีอื่น การได้รับค่าทดแทนจึงต้องมีความแตกต่างกันและมีความเจาะจงไปตามสถานของโทษที่ได้รับตามคำพิพากษา จึงจะทำให้การจ่ายค่าทดแทนมีความเที่ยงธรรมต่อผลการรื้อฟื้นคดีอาญาอย่างแท้จริง

นอกจากที่รัฐจะต้องจ่ายเป็นตัวเงินแล้ว ค่าทดแทนเกี่ยวกับชื่อเสียงก็นับว่าเป็นเรื่องสำคัญที่ก่อให้เกิดผลทางกฎหมายที่จำเลยอาจใช้ยื่นกับสังคม และบุคคลอื่นได้ การเยียวยา

ชื่อเสียงอาจใช้การประกาศในราชกิจจานุเบกษา หนังสือพิมพ์รายวัน หรือทั้งสองอย่างก็ได้ ซึ่งก่อให้เกิดผลทางกฎหมายเช่นเดียวกันกับการประกาศการจดทะเบียนหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนฯ หรือการประกาศคำสั่งต่าง ๆ ในคดีล้มละลาย เป็นต้น

ความสำคัญของการประกาศเช่นนี้เป็นการทำลายการตีตราทางสังคม และการตีตราโดยบุคคลทั้งหลายที่เคยเข้าใจผิดต่อตัวจำเลยให้สิ้นไป เป็นการยกสถานะทางสังคมของจำเลยซึ่งเป็นผู้บริสุทธิ์อย่างแท้จริงขึ้นมาใหม่ ดังเช่นบทสันนิษฐานในบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และตามหลักการในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่ได้วางหลักเอาไว้ว่าจำเลยย่อมเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะได้พิสูจน์ว่าเป็นผู้กระทำความผิดโดยปราศจากข้อสงสัยตามสมควร การรื้อฟื้นคดีอาญาจึงเป็นการกลับคืนความบริสุทธิ์และความยุติธรรมให้กับจำเลย และเป็นข้อพิสูจน์อย่างแท้จริงว่าเป็นการให้โอกาสจำเลยในการพิสูจน์ความจริงด้วยตนเองตามกระบวนการที่กฎหมายกำหนด

จึงสรุปได้ว่า โดยแท้จริงแล้ว การรื้อฟื้นคดีอาญาควรมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญต่อการเยียวยาชื่อเสียงของจำเลยมากกว่าที่จะมุ่งเยียวยาด้วยค่าทดแทนที่เป็นเงิน เพื่อให้ความบริสุทธิ์ และชื่อเสียงของจำเลยกลับคืนมาดังเดิมโดยผ่านกระบวนการพิสูจน์ทางกฎหมายด้วยการรื้อฟื้นคดีอาญาอีกครั้งด้วยตนเอง การอำนวยความสะดวกให้มีการรื้อฟื้นคดีอาญาของจำเลยจนสำเร็จลงได้ จึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งยวดมากกว่าที่จะมุ่งตัดสิทธิในการรื้อฟื้นคดีอาญา และมุ่งลงโทษจำเลยตามผลของคำพิพากษามากกว่าที่จะยอมให้จำเลยพิสูจน์ตนเอง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สมควรที่จะแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาชั้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. 2526 ในมาตรา 6 โดยเพิ่มเติมให้นักโทษประหารชีวิตเป็นผู้มีสิทธิในการยื่นคำร้องขอให้มีการรื้อฟื้นคดีอาญาชั้นพิจารณาใหม่โดยเจาะจง เพื่อให้เกิดการบังคับใช้การรื้อฟื้นคดีอาญาสำหรับนักโทษประหารชีวิตที่เป็นผลได้จริง

1.2 สมควรให้เพิ่มเติมข้อความพระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาชั้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. 2526 มาตรา 4 เป็นค่านियามเรื่องพยานหลักฐานใหม่ โดยควรระบุเงื่อนไขในค่านियามที่อาจใช้เพื่อการยื่นคำร้องขอให้มีการรื้อฟื้นคดีอาญาเพื่อให้ได้รับการยกเว้นโทษ หรือได้รับโทษน้อยกว่าที่ระบุไว้ในคำพิพากษาเดิม ทั้งต้องกำหนดระยะเวลาการปรากฏขึ้นของพยานหลักฐานที่ถูกค้นพบใหม่ ภายหลังคำพิพากษาเดิม และต้องกำหนดให้ถือว่าผลของการตรวจสอบดีเอ็นเอเป็นพยานหลักฐานใหม่ด้วย เพื่อให้ผู้ร้องสามารถใช้เป็นแนวทางในเขียนคำร้องขอให้มีการรื้อฟื้นคดีอาญาเพื่อโต้แย้งคำพิพากษาในคดีเดิม และอาจยกข้อต่อสู้เรื่องผลตรวจสอบดีเอ็นเอขึ้นต่อสู้ก็ได้ และทำให้ศาลมีกรอบในการตีความ และวินิจฉัยตามคำร้องได้อย่างถูกต้อง

1.3 สมควรให้เพิ่มเติมข้อความในพระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาชั้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. 2526 เป็นมาตรา 8/1 โดยให้มีการระงับโทษประหารชีวิตระหว่างการรื้อ

ฟื้นคดีอาญา ให้ศาลมีอำนาจสั่งระงับโทษประหารชีวิต หรือโดยคำร้องขอของพนักงานอัยการ หรือโดยคำร้องขอของนักโทษประหารชีวิตเอง ทั้งนี้ อาจร้องขอให้พนักงานอัยการ ยื่นคำร้องแทนตนได้ เพื่อให้กระบวนการรื้อฟื้นคดีอาญาที่จำเป็นต่อนักโทษประหารชีวิตสามารถดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่องจนจบกระบวนการรื้อฟื้นคดีอาญา

1.4 สมควรให้ยกเลิกมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาชั้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. 2526 และให้เพิ่มข้อความค่าทดแทนสำหรับนักโทษประหารชีวิต ให้เป็นอัตราที่เหมาะสมในปัจจุบัน และให้มีการประกาศผลของคำพิพากษา และให้เพิ่มความ เป็นมาตรา 14/1 เรื่องค่าทดแทนความเจ็บป่วย หรือสูญเสียสมรรถภาพฯ มาตรา 14/2 ค่าทดแทนกรณีสูญเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี มาตรา 14/3 การตัดสิทธิในการขอรับค่าทดแทน และมาตรา 14/4 การประกาศผลของคำพิพากษา

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยเพื่อการวิจัย

2.1 สมควรนำผลการวิจัยที่จะทำการศึกษาวิจัยที่ได้ไปศึกษาการรื้อฟื้นคดีอาญาที่มีความเจาะจงต่อไป เช่น นักโทษจำคุก ผู้ต้องกักขัง

2.2 สมควรที่จะนำผลการวิจัยไปศึกษาเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้มีความสอดคล้องกับการรื้อฟื้นคดีอาญาโดยนักโทษประหารชีวิต เช่น ให้มีการระงับโทษประหารชีวิตในระหว่างการรื้อฟื้นคดีอาญา

แหล่งอ้างอิง

- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 23) พ.ศ. 2548. (2548, 8 กุมภาพันธ์). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 122 ตอนที่ 14ก. หน้า 30-33.
- พระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. 2526. (2526, 7 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 100 ตอนที่ 55. หน้า 1.
- Japanese Law Translation Database System. (2020a). *Part IV Retrial Article 442*. Retrieved 10 January 2020 from <http://www.japaneselawtranslation.go.jp/law/detail/?printID=&id=1983&re=02&vm=04>.
- Japanese Law Translation Database System. (2020b). *Part IV Retrial Article 438*. Retrieved 10 January 2020, from <http://www.japaneselawtranslation.go.jp/law/detail/?printID=&id=1983&re=02&vm=04>.
- Larson, A. (2019). *What is Habeas Corpus*. Retrieved 20 August 2019, from https://www.expertlaw.com/library/criminal/habeas_corpus.html
- Legal Information Institute - Cornell University. (2019). *BAZE et al. v. REES, COMMISSIONER, KENTUCKY DEPARTMENT OF CORRECTIONS, et al.* Retrieved January 10, 2020, from <https://www.law.cornell.edu/supct/html/07-5439.ZS.html>
- Lueotchanakun, W. (2007). *Personal academic documents Justice Administration Program High level (10th generation), on the role of the prosecutor and the resurrection of the criminal case. Reconsider*. Bangkok: College of Justice Office of Justice. (in Thai)
- Niyomthai, A. (2017). The principle of resuming criminal cases under consideration *Foreign Law. Cul niti, 14(4)*, 139-147.
- The National Court Rules Committee. (2020). *Rule 33. New Trial| Federal Rules of Criminal Procedure*. Retrieved January 10, 2020, from <https://www.federalrulesofcriminalprocedure.org/title-vii/rule-33-new-trial>
- The Working Group of the R.O.C Laws & Regulations Database, Ministry of Justice. (2019). *Part VIII Execution*. Retrieved August 20, 2019 from <https://law.moj.gov.tw/Eng/LawClass/LawAll.aspx?PCode=C0010001>.
- US Supreme Court. (2019). *Glossip v. Gross 576 US (2015)*. Retrieved August 20, 2019, from <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/42/1983>